

ŞİKÂYETTEN VAZGEÇMENİN TAZMİNAT DAVALARINA ETKİSİ

I- AÇIKLAMALAR

1- Genel olarak

a) Karakolda, savcılıkta şikâyetten vazgeçme beyanı tazminat hakkını ortadan kaldırmaz. Ceza davası açıldıktan sonra da, hakim huzurunda (sadece) şikâyetçi olunmadığının beyan edilmesi de hukuk mahkemesinde maddi ve manevi tazminat davası açma hakkını ortadan kaldırmaz. Tazminat hakkının kaybedilmesi için, ayrıca ve açıkça yargıç huzurunda “maddi ve manevi tazminat istenmediği” beyan edilmeli ve bu beyan kesin olmalıdır. Bu konuda eski ve yeni TCK arasındaki fark aşağıda açıklanacaktır.

b) Şikâyetten vazgeçme beyanları, çoğunlukla trafik kazalarında sanığın tahliyesini sağlamak için yapılmakta olup, bu aşamada “şikâyetçi olunmadığına ilişkin” beyanlar bağlayıcı değildir. Tahliye için bir miktar da para alınmış ise, (noter huzurunda dahi olsa) verilen feragatname ve ibraname, miktarla sınırlı olarak, makbuz hükmündedir. 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu’nun 111.maddesi 1.fıkrasına göre “*Hukuki sorumlulukları ortadan kaldıran ya da daraltan anlaşmalar geçersizdir*” ve 2.fıkrasına göre de: “*Tazminat miktarına ilişkin olup da, yetersiz veya fahiş bulunduğu açıkça belli olan anlaşma ve uzlaşmalar, yapıldıkları tarihten başlayarak “iki yıl içinde” iptal edilebilir.*” Bunun için ayrıca iptal davası açılması şart olmayıp, tazminat davası ile birlikte anlaşmanın iptali istenebilir.

2- Ceza mahkemesinde şikâyetten vazgeçmenin tazminat hakkına etkisi

a) Eski ve yeni TCK’lardaki hükümler :

Ceza davası açıldıktan sonra **yargıç huzurunda** “şikâyetten vazgeçme”nin **tazminat haklarına etkisi** konusunda, eski ve yeni Türk Ceza Kanunları arasında önemli farklar vardır. Bu konuda yeni TCK’daki düzenleme daha güvencelidir. Şöyle ki:

765 sayılı (eski) TCK.111. maddesine göre: “*Hukuku amme davasının düşmesi, cürümden zarar gören şahsın davadan vazgeçmiş olmasından ileri gelmiş ve vazgeçtiği sırada hukuku şahsiyesini ayrıca muhafaza eylememiş ise artık hukuk mahkemesinde dahi dava edemez.*”

5237 sayılı (yeni) TCK 73.maddesi 7.bendine göre: “*Kamu davasının düşmesi, suçtan zarar gören kişinin şikâyetten vazgeçmiş olmasından ileri gelmiş ve vazgeçtiği sırada şahsi haklarından da vazgeçtiğini ayrıca açıklamış ise artık hukuk mahkemesinde de dava açamaz.*”

b) İki Yasa arasındaki fark:

Eski Yasa’ya göre, ceza davasında yargıç huzurunda şikâyetten vazgeçildiği sırada **kişisel haklar (ayrıca) saklı tutulmamış ise**, artık hukuk mahkemesinde tazminat davası açılmaz.

Yeni Yasa’ya göre, ceza davasında yargıç huzurunda şikâyetten vazgeçildiği sırada, ayrıca **kişisel haklardan da vazgeçildiği açıklanmamış ise**, tazminat isteme hakkı ortadan kalkmaz. Buna karşılık **kişisel haklardan da vazgeçildiği (ayrıca) açıklanmış ise**, artık tazminat isteme hakkı kaybedilir.

Özetle:

Eski Yasa: Kişisel haklar ayrıca **saklı tutulmamış ise**, tazminat hakkı kaybedilir.

Yeni Yasa: Kişisel haklardan **vazgeçildiği (ayrıca) açıklanmış ise**, tazminat hakkından da vazgeçilmiş olur.

Görüldüğü gibi, eski TCK'da bir tür "zımnî feragat" söz konusu idi.

Buna karşılık yeni TCK'da suçtan zarar gören kişinin yalnızca şikâyetinden vazgeçmiş olması ve bu vazgeçme ile kamu davasının düşmesi, hukuk mahkemesinde tazminat davası açma hakkını ortadan kaldırmamaktadır. Başka bir anlatımla, yeni TCK'na göre, hukuk mahkemesinde tazminat davası açma hakkının kaybedilmesi için, ceza davasında ve yargıç huzurunda "kişisel haklardan da vazgeçildiği" ayrıca ve açıkça beyan edilmelidir.

II-YARGITAY KARARLARI

Aşağıdaki Yargıtay kararları incelenirken, kamu davasında şikâyetçi olunmamasının hukuk mahkemesinde açılacak tazminat davalarına etkisi konusunda, eski ve yeni ceza yasaları arasındaki (yukarda açıklanan) farklar ile yeni 5237 TCK'nun 01.06.2005 tarihinde yürürlüğe girdiği gözönünde bulundurulmalıdır.

1- Takibi şikâyete bağlı suçlarda

a) Zarar görenin hukuk davası dışında vazgeçmesinin hukuki sonuç doğurabilmesi için, kamu davası açıldıktan sonra hakim huzurunda şikâyetten vazgeçmiş olması ile birlikte ayrıca şahsi haklarından da vazgeçtiğini açıklamış olması gerekir. (5237 sayılı yeni TCK.m.73/7)

b) Kamu davasının düşmesi, cürümden zarar gören şahsın davadan vazgeçmiş olmasından ileri gelmiş ve vazgeçtiği sırada davacı kişisel haklarını ayrıca saklı tutmamış ise artık hukuk mahkemesinde dava açamaz. (765 sayılı eski TCK.m.111)

4.HD.06.03.2006, E.2005/3344 - K.2006/2188

a) Hazırlık aşamasında şikâyetten vazgeçme, hukuk mahkemesinde tazminat isteme hakkını ortadan kaldırmaz.

b) Vazgeçmenin hukuki sonuç doğurabilmesi için, hem kamu davası açıldıktan sonra hakim önünde gerçekleşmeli ve hem de bu vazgeçmeyle kamu davası düşmelidir.

c) Kamu davasının açılmasından sonra ve hakim önünde gerçekleşmeyen vazgeçme hukuk davası açılmasına engel değildir.

4.HD.19.07.2005, E.2004/13369 - K.2005/8500

Ceza davasındaki vazgeçmenin hukuk mahkemesinde açılan tazminat davalarına etkisi, 2918 sayılı KTK.nun 111. maddesi nedeniyle azaltılmıştır. Anılan maddeye göre "Karayolları Trafik Yasasından kaynaklanan hukuki sorumlulukları ortadan kaldıran ya da daraltan anlaşmalar geçersizdir." Buna göre "İbraname başlıklı belge ve ceza davasında şikâyetten vazgeçilmiş olması davacının tazminat istemini ortadan kaldırmaz." 2918 sayılı KTK.nun 111. maddesinin yanı sıra, TCK. 111. maddesine (5237 s.TCK 73-74) göre de ceza mahkemesindeki vazgeçmenin hukuk mahkemesindeki tazminat davasını etkilemesi, ancak iki şartın birlikte gerçekleşmesi ile mümkündür. Bunlardan ilki vazgeçme nedeniyle ceza davasının düşmüş olması, ikincisi de kişisel hakların saklı tutulması ya da tutulmamasıdır. Davanın somut olayda ceza davası vazgeçme ile düşer nitelikte bulunmadığına göre, ikinci şartın gerçekleşmesini (kişisel hakların saklı tutulup tutulmadığını) aramaya gerek kalmamıştır.

4.HD.26.04.1999, 1970-3687

TCK. m.111 hükmüne (5237 s.TCK 73-74) göre kamu davasının düşmesi suçtan zarar gören kişinin davadan vazgeçmiş olmasından ileri gelmiş ve vazgeçtiği sırada davacı "kişisel haklarını" ayrıca saklı tutmamış ise, artık hukuk mahkemesinde dava açamaz.

4.HD.20.6.1988, 4627-5626

Özellikle davacının ceza kovuşturması sırasında davalı hakkındaki şikâyetinden vazgeçmesi **kişisel hakkından feragat niteliğinde bulunmadığından** davalının temyiz itirazlarının reddi gerekmiştir.

19.HD.13.4.1993, E. 92/18731 - K. 93/2776

Kamu davasının düşmesi, suçtan zarar gören kişinin şikayetten vazgeçmiş olmasından ileri gelmiş ve vazgeçtiği sırada şahsi haklarından da vazgeçtiğini ayrıca açıklamış ise, zarar gören artık hukuk mahkemesinde dava açamaz. (765/m.111, 5237/m.89/5,73/4)

11.HD.04.02.2008, E.2007/14886 - K.2008/943

Zarar görenin hukuk davası dışında vazgeçmesinin hukuki sonuç doğurabilmesi için hem "vazgeçme kamu davası açıldıktan sonra hakim önünde gerçekleşmeli" ve hem de "bu vazgeçme ile kamu davası düşmeli"dir.

11.HD.06.05.2002, E.2002/679 -K.2002/4339

Karayolları Trafik Yasasından kaynaklanan hukuki sorumlulukları ortadan kaldıran ya da daraltan anlaşmalar geçersizdir. İbraname başlıklı belge ve ceza davasında şikâyetten vazgeçilmiş olması davacının tazminat istemini ortadan kaldırmaz. (2918/m.111, TCK/m.111)

4.HD.26.04.1999, E.1999/1970 - K.1999/3687

Davacının ceza dosyasındaki vazgeçmesi sadece sanığın cezalandırılmasını önlemeye yönelik olup, vazgeçme ile ceza davası düşmüş olsa dahi 5237 sayılı yeni TCK 73-74 maddelerinin (Eski TCK. 111.maddesinin) amacı itibarıyla bu vazgeçme, tazminat istemi yönünden hukuki sonuç doğurmaz. Bir başka anlatıyla, davacının isteyebileceği tazminat bakımından davalıyı ibra ettiği sonucuna varılamaz. Bu sebeple davanın esasına girilip hasil olacak sonucuna göre bir karar vermek gerekir. 11.HD.20.12.1993, E.2305 – K.8526

Türk Ceza Kanununun 111. maddesine (5237 s.TCK 73-74) göre, kamu davasının düşmesi, cürümden zarar gören şahsın davadan vazgeçmiş olmasından ileri gelmiş ve vazgeçtiği sırada davacı "kişisel hakkını ayrıca saklı tutmamış ise" artık hukuk mahkemesinde dahi dava açamaz. Görülüyor ki, zarar görenin hukuk davası dışında vazgeçmesinin hukuki sonuç doğurabilmesi için hem "**vazgeçme kamu davası açıldıktan sonra hakim önünde gerçekleşmeli**" ve hem bu vazgeçmeyle kamu davası düşmelidir.

HGK. 07.12.1988, E. 1988/4-78 - K.1988/ 992

2- Takibi şikâyete bağlı olmayan suçlarda

Dava,haksız eylem nedeniyle yaralanmadan kaynaklanan tazminat istemine ilişkindir. TCK.nun 456/2. maddesinde öngörülen eylemlerin takibi şikayete bağlı olmayıp ceza davası da vazgeçme ile düşmediğine göre, kişisel hakların saklı tutulmasına ilişkin olan ikinci koşulun varlığına gerek bulunmamaktadır. Bu durumda davacının ceza yargılaması sırasındaki vazgeçmesi tazminat istemesine engel değildir. Öyleyse davacının uğradığı zararın kapsamı belirlenerek ve varılacak uygun sonuca göre karar verilmelidir. (765/m.456/2, 111)

4.HD.01.02.2005, E.2004/7168 - K.2005/658

İş kazasında işçinin yaralanmasından dolayı, işveren hakkında açılan kamu davasında işçinin şikayetçi olmadığını açıklamış olması, maddi ve manevi tazminat isteme hakkını ortadan kaldırmaz. Çünkü, TCK.nun 459/2. maddesi uyarınca açılan kamu davası şikayete bağlı değildir. Bu durumda aynı Kanunun 111. maddesinin uygulanması olanağı yoktur. Bu nedenle maddi ve manevi tazminat istekleri incelenmelidir.

9.HD.18.12.1995, E.1995/21135 - K.1995/35624

Takibi şikayete bağlı olmayan suçlarda, davacının ceza yargılaması sırasındaki vazgeçmesi tazminat istemesine engel değildir.

765 Sayılı TCK'nın 111.maddesi gereğince kamu davasının düşmesi cürümden zarar gören kişinin davadan vazgeçmiş olmasından ileri gelmiş ve vazgeçtiği sırada davacı kişisel haklarını ayrıca saklı tutmamış ise, artık hukuk mahkemesinde tazminat alacağını dava edemez. Somut olayda davacının 45 gün iş ve gücünden kalacak şekilde yaralandığının bildirilmesi üzerine davanın takibi şikayete bağlı olmaması sebebiyle kamu davası açılmış, açılan bu dava davacının mahkemede davadan feragat etmesi sebebiyle değil, davalıya atılı bulunan suçun dava ve şikayete tabi olması ve davacının hazırlık tahkikatı sırasında şikayetinden vazgeçmesi sebebiyle düşmüştür. Mahkemece işin esasının incelenmesi gerekirken incelenmemesi bozmayı gerektirmiştir.

21.HD.12.06.2006, E.2006/4898 - K.2006/6306

III- SORUMLULARDAN BİRİ HAKKINDA FERAGATIN DİĞER SORUMLULARA ETKİSİ

Müteselsil sorumlulardan biri hakkındaki davadan feragat edilmesi diğer müteselsil sorumlu yönünden de teselsülde feragat niteliğini taşır ve böylece müteselsil sorumlu olan diğer davalı da sorumluluktan kurtulmuş olur. O halde müteselsil sorumlu şirket hakkındaki davanın da reddedilmesi gerekir. (818/m.51, 145,147 ; 1086/91,95)

4.HD.04.10.2007, 2006/11591 - K.2007/11606

Trafik kazaları sonucu doğan zarardan aracın işleteni ile birlikte sürücüsü de sorumlu olup Türk Ceza Yasasındaki, takibi şikâyete bağlı suçlardan ötürü sanıklardan biri hakkındaki dava ve şikâyetten vazgeçmenin diğer sanığa da yansıtacağı yolundaki kural, ceza hukuku yönünden geçerli olup hukuki sorumluluğu kapsamaz. (KTKm. 85;TCK m. 99)

4.HD.04.05.1998, E.1997/10920 K.1998/2922

1- Eksik teselsülde sorumluluk, ortak kusura değil, farklı hukuksal nedenlere bağlıdır. Eksik teselsülde haksız eylem sorumlusu olan sürücü, zarar görenin zararını karşılamışsa bunun için işletene rücu edemeyecektir.

2- Davalı işleten hakkında davadan feragat edilmesi sürücünün durumunu etkilemez. Yasadan dolayı sorumlu olan kişi (işleten), zarar görenin zararını ödemişse haksız eylem sorumlusuna (kusurlu olan sürücüye) rücu edebilecektir. Çünkü, işletenin araç sürücüsüne rücu hakkı vardır.

3- Haksız eylemi gerçekleştiren sürücünün işletene rücu hakkı olmadığından ve iç ilişkide davacıların işleten hakkındaki feragati, sürücünün durumunu ağırlaştırmadığından, davalı sürücü hakkındaki davanın reddedilmiş olması doğru olmayıp, kararın bozulması gerekmiştir.

4.HD.29.09.2009, E.2009/3099 - K.2009/10393

Dava, trafik kazasından kaynaklanan tazminat istemine ilişkindir.

1- Müteselsil sorumlulukta, kural olarak borçlulardan her biri borcun tamamından sorumludur. Bir davalı hakkındaki talepten vazgeçilmesi diğer davalının sorumluluğunu etkilemez. Ancak,

2- BK.145. maddesi gereğince müteselsil borçlulardan biri tarafından yapılan ödeme tüm borçluların ödeme oranında borçtan kurtulması sonucunu doğurur.

17.HD.25.01.2005, E. 2005/82 - K.2005/188

1- Müteselsil borçlarda alacaklının borçlulardan biri ile ibra sözleşmesi yapması halinde diğer borçluların borcu kural olarak devam eder. Ancak bazı istisnai hallerde durumun özelliği veya borcun niteliği diğer borçluların da borçtan kurtulmalarını gerektirebilir.

2- Alacaklının borçlulardan birini borçtan ibra etmesi veya süre vermesi ilke olarak subjektif etki yapar, yani sadece ibra edilen veya süre verilen borçlu hakkında sonuç doğurur. Diğer borçlular bundan yararlanamaz. Ancak, bazen bütün müteselsil borçluların ibradan yararlanması da mümkündür. Özellikle alacaklının ibra veya süre verme sözleşmesinde bunu açıkça belirtilmesi veya borç senedini iade etmesi yada bütün borcun tahsil edildiğine dair makbuz vermesi halinde durum böyledir.

3- O halde ibra sözleşmesinin müteselsil borçlulardan biri ile yapılması halinde ibra edilen miktarın diğer alacaklılar için de geçerli olması, bu hususun, ibra sözleşmesinden anlaşılmasına bağlıdır. Aksi halde diğer müteselsil borçlular borcun tamamından sorumlu olacaktır. Ancak ibra sözleşmesi borçlular arasındaki iç ilişkiyi etkilemez yani ifade bulunmuş olan borçlu ibra edilerek borçtan kurtulan diğer borçluya rücu edebilir.

HGK.16.06.2004, E. 2004/11-359 - K.2004/366

Müteselsil borçlulardan sigorta şirketinin ödemesi oranında diğer borçlular da BK.nun 145. maddesi uyarınca borçtan kurtulmuş olurlar.

15.HD.14.03.1975, E.1975/1329 - K.1975/1450